Keresztóra

Készítés ideje	17. század
Készítés helye	Franciaország, Németország
Anyag	ezüst, drágakő, igazgyöngy, hegyikristály
Technika	öntött, aranyozott, ronde-boss zománc
Méretek	magasság: 18,5 cm szélesség: 9,5 cm súly: 338 g
Leltári szám	55.325.1
Egyéb	A keresztórák, vagy feszületórák igen népszerűek voltak a XV-XVII. században. Az óraszerkezet lehetett kereszt formájú házban, amelyben a keresztóra előlapját (így az óra számlapját) és az óra hátlapját is csiszolt drágakő, hegyikristály vagy üveglap fedte el, illetve fedte fel. Egy másik típust képviselt az az asztali óra, ahol egy talapzaton áll egy feszület (a kereszt, rajta a megfeszített Krisztussal), s az óraszerkezet a talapzatban helyezkedett el. E második típus egy másik változata volt, ahol a talapzaton a feszület mellett Szűz Mária és János evangélista szobra állt a feszület két oldalán – a talapzatra helyezett ábrázolás mintegy a Kálvária ábrázolásaként volt, a megfeszített Jézussal, Máriával és Evangélista Jánossal. E két utóbbi esetben a kereszt tetején egy (a világmindenséget, illetve a Földet is jelképező) gömb állt, s a talapzatban elrejtett óraszerkezet mozgása áttétek, illetve a kereszt függőleges szárában húzódó mechanika segítségével mozgásba hozta a gömb előtti mutatót, mely a gömbön látható órabeosztáson mutatta az időt. Az Esztergomi Keresztény Múzeum órája talán az előzőektől is ritkább, különleges típust képvisel. (Bardi Terézia)

Leírás

A óra talapzaton áll, de az óraszerkezetet nem a talapzat rejti. Az óra fémdróttal vízszintesen kettéválasztott, gömb alakú lábon álló talapzata koporsót formáz (valószínűleg Krisztus koporsójára való utalásként). Az aranyozott ezüstből készült talapzatot ugyancsak fémdrótok osztják ketté horizontálisan. A talapzat alsó két részének áttört oldallapjait csigásan hajladozó színes, vésett zománcos díszítés borítja, a középső részben a mustrában igazgyöngyök és drágakövek formáznak virágokat: oldalanként két–két igazgyöngy és egy-egy rubin. Az igazgyöngyöket virágszirmokat idéző türkizek ölelik körül. A talapzat harmadik, facettált hegyikristályból készült, legfelső elemét a középső elemtől fémdrót és rajta palmettasor választja el. A talapzat hegyikristály tetején fémkeretbe foglalt, csiszolt kristálylapokból összeállított szekrényke áll, két hengeres, öt rubinnal díszített lábacskán. A szekrénykének a keresztóra előlapján lévő oldala „ajtóként” kinyitható. A szekrénykében ronde bosse zománcos Pieta látható – talapzat hegyikristályból formált felső lapján, mintegy a Golgotán ül a keresztről levett Gyermekét ölében tartó Szűzanya, és a szekrényke fölött áll a kristálylapokkal és zománcozással díszített, áttört kereszt,

megjelenítve azt a keresztet, melyről Krisztus levétetett. Az oldalán geometrikus motívumokkal díszített kereszt felső és oldalsó szárának végét, két-két kék színű zománccal díszített, levél között ülő, pompás igazgyöngy díszíti. A kereszt oldalait fedő kristálylapok közül a kereszt előlapján a vízszintes keresztszárat borító lévő lap ugyancsak felnyitható. A kereszt közepén, a kereszt vízszintes és függőleges szárainak találkozásában helyezkedik el a keresztóra számlapja. melyen Krisztus kínszenvedésének vésett, zománccal díszített eszközei láthatók. A számlapon római számok jelzik az órákat, míg mutatók alatti, középső részt vésett aljú, zománc technikával készített, színes virágok borítják be. (Bardi Terézia)

Proveniencia
San Marco gyűjtemény

Restaurálás
rest: Varga P. 2014

Kiállítások
• 1987-2018 az esztergomi Főszékesegyházi Kincstár állandó kiállításán

Bibliográfia
• Magyarország műemléki topográfiája I. Esztergom 1. Esztergom műemlékei.összeállította: Genthon István, Budapest, 1948. 189 (itáliai, 17. század)

